ФІЛОСОФІЇ ПРАВА ЯК ПРОТИДІЯ ПРОЯВУ АГРЕСІЇ ТА НАСИЛЬСТВУ

Скиба Е. К.
доктор філософських наук, професор,
Дніпропетровський державний університету внутрішніх справ України,
м. Дніпро, Україна

Встановлено причино-наслідковий зв'язок між діями і впливом політичних систем влади та явищем індивідуальних проявів агресії людини. Визначено місце та значення політичної активності у цьому питанні. Підтверджено, що високий рівень індивідуальної агресії в сучасних умовах віддзеркалює нездатність влади як соціального інституту впоратися з руйнівним ефектом людської агресії як для самої людини, так і для середовища проживання цієї людини. Визначено, що людська індивідуальна агресія має як біологічні, так і соціальні джерела.

Ключові слова: *функції філософії права, соціальний ефект агресії, соціально-культурний дискурс, феномен агресії людини, природа агресії людини.*

We establish that there is a causal relationship between the actions and influence of political systems of power and the phenomenon of individual manifestations of human aggression. We determine the place and significance of political activity in this issue. The research confirms that the high level of individual aggression in modern conditions reflects the inability of the government as a social institution to cope with the destructive effect of human aggression both for the person himself and for the habitat of this person. The analysis reveals that human individual aggression has both biological and social sources.

Keywords: *the functions of the philosophy of law, the social effect of aggression, socio-cultural discourse, the phenomenon of human aggression, the nature of human aggression.*

Війна в Україні та стан сучасного світового суспільства виявляє виклики самому процесу наукового пізнавання. Якщо призначення філософського знання у тому, щоб зрозуміти сутність явища і через це встановити причинно-наслідковий зв'язок, то і проблему людської агресії необхідно вивчати з позицій знання про взаємодію природи людини та природи суспільства.

Вченими визнано, що біологічна природа феномена агресії людини в процесі необхідності реалізувати соціально-значущі проекти активізується пізнавальним і емоційним процесам; вона піддається корекції конкретними соціальними умовами у поєднанні з попереднім вихованням та навчанням особистості. Психічний стан агресії, обумовлений як прагненням завдати шкоди суспільству або іншій особі має різні ступені вираження, різні мотиви і цілі. Зважаючи на такий складний характер феномену

 10.34142//2708-4809.SIUTY.2022.26

людської агресії треба зрозуміти, що соціальні чинники є в такій же мірі відповідальними за це, як і біологічні. Ми бачимо, що сутність агресії людини як феномена детермінована різнорідними чинниками існування людини в світі. Психічна енергія, що виявляє в людині свідомість, служить фактором подальшої еволюції людини, в тому числі і психіки. Ми вважаємо, що як особистість впливає на формування соціально-культурного дискурсу суспільства, так і соціально-культурний дискурс, у свою чергу, приймає участь у процесі конституювання особистості. Зазначимо, що подвійність природи людської агресії приводить нас до висновку, що сучасна людина в цілях збереження себе і суспільства повинен поставитися відповідально до власних емоційно-психічних сплесків і навчитися інтегрувати їх в конструктивний напрям. Адже життя доводить що людина, її дух, само буття людини є мета усіх економічних, політичних та соціальних звершень, є центром та сенсом розбудови загальної системи цінностей. Частина роботи усієї спільноти — це особиста індивідуума робота над собою, робота над відновленням власної культури в широкому сенсі цього слова — культури споживання та виробництва, екологічної та комунікативної культури і таке інше.

Філософія права в цьому випадку має вирішальне значення у визначенні та знаходженні ідеалів і цінностей, які визначають і підтверджують наш спосіб життя. Сучасні дослідники зазначають, що філософія права, перебуваючи на віталійних, філософсько-біологічних засадах, підтримуючи життєвий порив, обґрунтовує, що право існує з антропоцентричною, метафізичною і трансцендентною метою.

Кризи різного характеру, події сучасної війни доводять, що світова людська спільнота втратила можливість контролювати загальну ситуацію щодо агресії і таким через це втрачає активну роль у розбудові загальної картини світу. Зрозуміло, що є чинник, на якому ґрунтується усі останні фактори досягнення стабільності. Ми вважаємо, що таким чинником виступає свідомість суспільства, все те, що узагальнює мораль-духовну культуру суспільства. Спрямовувати свої зусилля на відтворення істинних вічних гуманістичних цінностей є, по своїй суті, процесом збереження та відновлювання в собі сутності Людини, яка відчуває в собі залежність від Природи і одночасно відповідальність за Життя.

Філософії права як наукове знання про правову реальність у системі формування свідомості та правової свідомості через свої функції приймає участь у створенні соціально-культурного дискурсу сучасності. Філософія права, виконуючи своє пряме призначення вивчення онтології права може стати в нагоді подолання перманентно існуючих соціально-культурних криз у суспільстві. У разі реального визнання її важливості для суспіль-

ства вона є фундаментальним підґрунтям розбудови свідомості та правосвідомості суспільства. Адже такі функції філософії права як освітньо-виховна та ціннісно-орієнтаційна вибудовують систему індивідуальних та колективних пріоритетів цінностей та логічно обґрунтовують їх важливість та універсальність для існування людини і суспільства. філософія права допомагає встановити зв'язок між власним індивідуальним досвідом розуміння соціальних цінностей та набутим науковим пізнанням.

Ми вважаємо, що теоретичне дослідження моделей соціально-правової реальності філософією права як галуззю наукового знання про сутність найвищих духовних цінностей займає істотно місце у системі навчання та виховання. Занурюючись у процес осмислення, філософія права сприяє розвитку індивідуальної здатності особистості до критичного осмислення та суб'єктивної оцінки набутого знання. Тож, філософсько-правова свідомість може бути одним із чинників подолання перманентно існуючих криз у суспільстві. Використання філософії права у якості методології засвоєння реальності існування духовних цінностей сприяє формуванню та постійному відтворенню здібності обробляти інформацію на принципах справедливості, рівності та поваги до культурного різномаїття.

Подвійна природи людської індивідуальної агресії приводить нас до висновку, що сучасна людина в цілях збереження себе і суспільства повинна поставитися відповідально до власних емоційно-психічних сплесків і навчитися через освіту та виховання інтегрувати їх в конструктивний напрям.

Список використаних джерел

1. Скиба Е. Соціально-філософський аналіз генезису агресії людини. *Грані.* : наук.-практ. журнал. 2019. Вип. 22. № 5. С. 66–75.
2. Скиба Е. Роль філософії права в формуванні свідомості суспільства сучасної формації. *Грані* : наук.-практ. журнал. 2020. № 5. С. 64–77.
3. Сливка С. С. Філософські принципи у праві. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. 2014. № 782. С. 87–95.
4. Wacks R. Philosophy of Law: A Very Short Introduction. Oxford University Press, 2014.